

תוכן עניינים

השיתוף הזוגי

מבוא ומהלך המחקר

שער ראשון: התיאוריה של השיתוף הזוגי

פרק ראשון: תיאוריות אינדיבידואליסטיות-מסחריות של שיתוף זוגי

1. רקע היסטורי: התפתחות המחויבות לשיתוף זוגי בעולם המערבי
(א) הגישה היחידתית והגישה הלא שוויונית לדיני הזוגיות
(ב) האינדיבידואליזציה של דיני הזוגיות המערביים
(ג) המהפכה השוויונית
(ד) התפתחות הסדר השיתוף בעולם "אינדיבידואלי" ו"שוויוני"
2. המטאפורה השותפתית: הנישואים כשותפות מסחרית
3. המודל ההסכמי: השיתוף כשחזור של כונת הצדדים
4. השיתוף כביטוי לערכים הנורמטיביים של צדק מסחרי ושל שוויון מגדרי
(א) מודל התרומה
(ב) מודל התרומה ניתוח ביקורתי
(ג) מודל המאמץ המשותף
1) הקושי בכימות התרומות
2) אי התאמת מודל התרומה לאופייה של השותפות הזוגית
3) עקרון השוויון
4) שיקולי יציבות וודאות.
5. הבסיס המטא-משפטי: בין ליברליזם מסורתי לליברליזם מודרני
6. המודלים האינדיבידואליסטים והאפשרות להתניה נוגדת שיתוף
(א) התניה מפורשת
(ב) הסקת כוונה משתמעת נוגדת שיתוף
7. המודל ההסכמי של השיתוף: ניתוח ביקורתי
8. סיכום הפרק

פרק שני: מודל הקהילה המשפחתית

1. רקע אינטלקטואלי: הביקורת הקהילתנית על האינדיבידואליזם הליברלי
2. היישום לדיני הרכוש הזוגי: מודל הקהילה המשפחתית
3. הקהילה המשפחתית כביטוי לחוזה יחס ליברלי-קהילתני
4. ההיבט המכונן של מודל הקהילה המשפחתית

5. מודל הקהילה המשפחתית וכוונת הצדדים

6. הקהילה המשפחתית ורעיון ההסתמכות

7. סיכום הפרק

פרק שלישי: יסודות להסדרה ראויה של דיני הרכוש הזוגי

1. השילוב הראוי בין המודלים השונים לשיתוף הזוגי

2. הגישה הפלורליסטית ליחסים הזוגיים

3. הגישה הפלורליסטית כבסיס לשילוב בין מודל הקהילה המשפחתית ומודל המאמץ המשותף

4. עקרונות השיתוף הזוגי לנוכח הגישה הפלורליסטית והדגמתם הלכה למעשה

5. היכולת להתנות על כלל השיתוף הזוגי בראי המחקר על החקיקה המרשה

6. השוואה לגישות מתחרות

(א) גישת הנישואים כקהילה ליברלית שוויונית

(ב) גישות הממוקדות בשיקולי צדק חלוקתי ובהשגת שוויון מגדרי

(ג) השיתוף הזוגי כאמצעי להגנה סוציאלית על בני זוג חלשים כלכלית

7. סיכום השער

שער שני: יסודות השיתוף במשפט הישראלי

פרק רביעי: חזקת השיתוף ועלייתו של השיתוף הזוגי במשפט הישראלי

1. הקדמה

2. חזקת השיתוף במשפט הישראלי: רקע היסטורי

3. היסודות ההסכמיים של חזקת השיתוף

(א) עיגון ורטוריקה: חזקת השיתוף כהסכם מכללא בין בני הזוג

(ב) תנאי הכניסה: אורח חיים תקין מאמץ משותף והוכחת כוונת שיתוף

(ג) המבחן ההסכמי לקביעה של היקף הנכסים

(ד) חזקת השיתוף כדין דיספוזיטיבי מחקה

(ה) כישלון המודל ההסכמי של חזקת השיתוף

4. עלייתו של מודל המאמץ המשותף: המרה של כוונת הצדדים בתפיסות של צדק ושוויון

(א) תנאי הכניסה: ביטול הדרישה להוכחת כוונה קונקרטיית ומעבר מאורח חיים תקין למאמץ משותף

(ב) היקף הנכסים הכלולים בחזקה: התבססות מוחלטת על מבחן המאמץ המשותף

(1) ביטול ההבחנות ההסכמיות

(2) חיזוק ההבחנה בין נכסי מאמץ משותף לנכסי עבר ולנכסים שהתקבלו במתנה ובירושה

(ג) האופי המעין-קוגנטי של חזקת השיתוף

(ד) סיכום והבהרות

(ה) אחרי המעשים נמשכים הלבבות: השינוי ברטוריקה של חזקת השיתוף

5. משותפות מסחרית לקהילה משפחתית

(א) הכללת הנכסים הפרטיים בחזקת השיתוף ועליית מודל הקהילה המשפחתית

(ב) הרגישות ההסכמית של הגרסה הקהילתית של חזקת השיתוף

(ג) הקיום הסימולטני של מודל הקהילה המשפחתית ומודל המאמץ המשותף

(ד) הגנת המסתמך בפסיקה

6. סיכום הפרק ומבט לעתיד

פרק חמישי: חוק יחסי ממון - על נפילתו ועלייתו מחדש של השיתוף הזוגי

1. רקע היסטורי: אנטומיה של חקיקה כושלת

2. השיקום החלקי של דיני השיתוף הזוגי בפסיקה שקדמה לתיקון לחוק

3. תיקון 4 לחוק יחסי ממון והניתוק בין הגירושים הדתיים לגירושים הכלכליים

4. הקדמת מועד האיזון הלכה למעשה

(א) קיצור של תקופת ההמתנה

(ב) הארכה של תקופת ההמתנה

(ג) תפקידה של תקופת ההמתנה ומעמד התביעה בתקופה זו

(ד) הזיקה בין הגירושים הכלכליים לגירושים הדתיים

5. החלת העקרונות של התיקון לחוק יחסי ממון על פירוק שיתוף קנייני

6. על השיתוף הזוגי במשך חיי הנישואים

7. על תכני השיתוף הזוגי מכאן ולהבא

פרק שישי: עלייתו של השיתוף הספציפי מכוח הדין הכללי לאחר תיקונו של חוק יחסי ממון

1. הקדמה

2. חוק יחסי ממון כמשקף את המודל הנורמטיבי של המאמץ המשותף

3. החלת שיתוף ספציפי על נכסים חיצוניים, שאינם תוצר המאמץ המשותף בפסיקה מכוחו של הדין הכללי

(א) הגישה המצמצמת: הדרישה להוכחת כוונת שיתוף ספציפית

(ב) גישת האמצע: החלת הדור השלישי של חזקת השיתוף

(ג) הזרם הרדיקאלי: הפיכת ברירת המחדל הקבועה בחוק יחסי ממון לגבי בית המגורים

4. מבט השוואתי

5. הצעת מתווה לקביעת שיתוף בנכסים חיצוניים

(א) שימור ההבחנה בין נכסי המאמץ המשותף לנכסים החיצוניים לצורך איזון המשאבים

(ב) טעם הפרי כטעם העץ: למעט פרי ושבח, שהופקו ממאמץ משותף ומקרים של ערבוב נכסים

(ג) הכרה מצומצמת בשיתוף מכוח הדין הכללי בהינתן אינדיקציה לכוונת שיתוף

(ד) הגנה על בן זוג מתחלק

(ה) החלת מודל שיתוף מרחיב והגנה מיוחדת על בן הזוג המסתמך בהתקיים תנאי הסף הקישוריים

6. כיווני ביקורת אפשריים על המתווה המוצע והמענה להם

- (א) הרחבת הלכת הדין הכללי והחשש מפני אקטיביזם שיפוטי ופגיעה ביציבות ובוודאות
- (ב) הערה יוריספרודנטלית על הקשרים המורכבים בין אקטיביזם שיפוטי לוודאות משפטית
- (ג) הלכת הדין הכללי והגנה על בן הזוג "החלש כלכלית"

7. סיכום הפרק

פרק שביעי: תחולת השיתוף במהלך הנישואים והשפעתו על צדדים שלישיים

1. הקדמה

2. מישור הזכויות הנוגדות: דרישת בן זוג להכרה בזכויותיו מכוח השיתוף הזוגי כנגד נושה ו/או רוכש זכות בנכס

(א) השיתוף הזוגי וזכויות נושים תחת משטר של חזקת השיתוף

(ב) זכויות נושים כנגד זכויותיהם של ידועים/ידועות בציבור של החייבים

(ג) השפעתם של חוק יחסי ממון ושל השיתוף הספציפי מכוח הדין הכללי

(ד) קווים מנחים לעיצוב ההסדר הראוי

(ה) יישום העקרונות הלכה למעשה: ההצדקות לאבחנה בין הנכסים המשפחתיים לנכסים העסקיים במשפט הישראלי

(ו) על פרשת בן גיאת ועל גבולות האקטיביזם השיפוטי

(ז) על גבולות העסקי והמשפחתי בעקבות פרשות שלם נ' טווינקו ובן גיאת

3. מישור העימותים השני: על הדבש ועל העוקץ ומה עם השיתוף בחובות?

(א) תביעות נושים מכוח השיתוף הזוגי בחובות – רקע כללי

(ב) העמדה המסורתית של הפסיקה: עוינות עקרונית והכרעות אד-הוק על בסיס עובדתי

(ג) הלכת שלם נ' טווינקו וקביעת המנגנון של שיתוף בחובות לטובת נושים תחת משטר של חזקת השיתוף

(ד) ניתוח ביקורתי: הפגיעה של פרשת שלם נ' טווינקו בערכי השיתוף הזוגי ובבני הזוג הביתיים ומתווה להסדר ראוי

(ה) השפעתם של חוק יחסי ממון והלכת "השיתוף הספציפי מכוח הדין הכללי"

(ו) השפעת חובות עסקיים על איזון המשאבים הפנימי בין הצדדים

4. מישור העימותים השלישי: תביעות נושה לשיתוף נכסים בשמו של החייב

(א) רקע: תביעות נושה לפירוק שיתוף בנכס הרשום על שם החייב ובן זוג לצורך גביית חלקו של החייב בנכס

(ב) תביעת נושה להכרה בזכותו של החייב בנכס הרשום על שם בן זוג מכוח חזקת השיתוף

(ג) תביעות נושים לבא בנעליהם של חייבים מכוח חוק יחסי ממון והדין הכללי

(ד) ניתוח ביקורתי של ההסדרה הקיימת

(ה) מתווה נורמטיבי: האם ראוי להגן על חלקו של החייב ברכוש הזוגי הרשום על שם בן זוג מתביעות נושים?

1) ההצדקה הסוציאלית ודחייתה

2) חיסון חלקו של החייב ברכוש המשותף מפני נושים רצוניים כביטוי לכלל הניהול המשותף "בנכסים

המשפחתיים"

(ו) הצעה למודל ראוי: דחיית מימוש השיתוף הזוגי ביוזמת צד ג' לעת פקיעת הנישואים מתוך רצון להגן על יחסי בני הזוג

(ז) האם ראוי לדחות את מימוש השיתוף הזוגי גם כאשר מדובר בנכס משפחתי הרשום על שם שני בני הזוג

6. סיכום: על יחסי הפנים ועל יחסי החוץ של השיתוף הזוגי

1. מישור העסקאות הנוגדות

2. תביעת נושים כנגד בני זוגם של החייבים מכוח השיתוף הזוג בחובות

3. תביעות נושה בשם החייב לשיתוף בנכסים הרשומים על שם בן הזוג

שער שלישי: כושר ההשתכרות, מזונות לאחר גירושים וסטייה מחלוקה שווה של הרכוש הזוגי

פרק שמיני: הכלי הקנייני - חלוקת התוספת להון אנושי ולכושר השתכרות

1. הקדמה: הכלי הקנייני ויתרונותיו הרעיוניים

2. ההתנגדויות המקובלות לחלוקה הקניינית של כושר ההשתכרות והמענה להם

(א) הטיעון הקנייני-פורמלי – "כושר השתכרות אינו נכס"

(ב) טענת הספקולטיביות

(ג) בעיית המימוש בעת הגירושים

(ד) התנגדויות נוספות

3. חלוקת התוספת לכושר ההשתכרות מתיאוריה למעשה

(א) זיהוי וחישוב התוספת לכושר ההשתכרות

(ב) מימוש השותפות בכושר ההשתכרות והאוטונומיה של בני הזוג

4. סיכום ויישום למשפט הישראלי

פרק תשיעי: על חובת המזונות המודרנית ועל הפיצוי בשל הפסדי הקריירה

1. רקע נורמטיבי: על מוגבלותה של החלוקה הקניינית ועל הצורך בפיתוח סעדים משלימים

(א) החלוקה הקניינית והפסדי הקריירה

(ב) החלוקה הקניינית והירידה ברמת החיים של בני הזוג הביתיים

2. חובת המזונות

(א) חובת מזונות לאחר גירושים – ה- Alimony המסורתי

(ב) המעבר לגירושים ללא אשמה וההסתפקות במזונות משקמים

(ג) התחייה של דיני המזונות ארוכי הטווח על בסיס הצורך

3. פיצוי על הפסדי קריירה

4. מזונות בדרך של חלוקת הפרשי הכנסות כביטוי להמשך השותפות הכלכלית בין בני הזוג ולהיבטים הנמשכים של

הקהילה המשפחתית

5. סיכום ויישום במשפט הישראלי

פרק עשירי: התיקון לחוק יחסי ממון והמודל האקוויטבילי לחלוקת רכוש

1. אימוץ המודל האקוויטבילי על ידי מתקניו של חוק יחסי ממון

2. אפשרויות הפעולה שמציע המודל האקוויטבילי: מפת דרכים

(א) שיקול דעת אקוויטבילי על פי סעיף 28(2) כבסיס לחלוקה קניינית של התוספת לכושר ההשתכרות בעת הגירושים

(ב) חלוקה קניינית של התוספת לכושר ההשתכרות בעקבות גירושים על פי סעיף 5 לחוק, במצבים שבהם שווים של הנכסים הממשיים נמוך מכושר ההשתכרות.

(ג) אומדנה שיפוטית כתחליף להערכה אקטוארית מדויקת

(ד) צמצום הפער בין הכנסות בני הזוג בתקופה שלאחר הגירושים כבסיס לפיצוי על הפסדי קריירה ולהיבטים הנמשכים של הקהילה המשפחתית

(ה) הסמכות להתעלמות מהתוספת לכושר ההשתכרות

(ו) מעבר לחלוקת התוספת לכושר ההשתכרות: הגישה האקוויטבילית וההתייחסות לרמת החיים של בני הזוג ולצרכיהם השונים בעקבות הגירושים

3. ניתוח שדה ראשוני של הפסיקה הקיימת

(א) הפנמת כושר ההשתכרות לתוך דיני הרכוש הזוגי ושימוש בארסנל כלים מגוון לצורך היישום הקונקרטי

(ב) חישוב התוספת לכושר ההשתכרות והאינטראקציה בין בית המשפט לבין העדים המומחים

(ג) פסיקה על דרך האומדנה, נטייה לכיוון מודל "חלוקת פערי הכנסות" וניסיון לייצר אחידות בסכומים

(ד) מימוש השיתוף/האיזון: העדפה ברורה לתשלום חד פעמי על פני תשלומים עתיים

(ה) שימוש יצירתי בסמכויות סעיף 8 לצורך השגת שוויון בתנאי היציאה מן הנישואים

(ו) שימוש מוגזם בסמכות שלא להתחשב בכושר ההשתכרות

4. סיכום הפרק

5. אפילוג: מחשבות בטרם סיום על בחירתו של המחוקק הישראלי בכלי האקוויטבילי והמלצות לתיקון חקיקתי נוסף